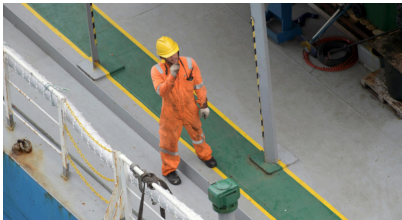

Veiligheid en gezondheid aanpakken door middel van de RI&E

WENDY ROESCHER ACHTERGRONDARTIKEL

27 februari 2026 om 12:39

Een veilige en gezonde werkomgeving vraagt om een gestructureerde en doordachte aanpak waarbij risico's tijdig worden herkend, beoordeeld en beheerst. Dit artikel biedt een praktische handleiding voor het uitvoeren van een RI&E. Stap voor stap wordt toegelicht wat de wettelijke verplichtingen zijn, welke keuzes organisaties moeten maken, hoe risico's worden geïventariseerd en gewogen en hoe deze worden vertaald naar een concreet plan van aanpak.

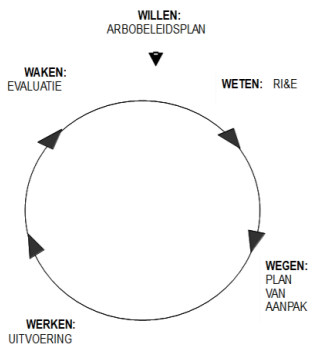
Een ongeluk zit in een klein hoekje. Daarom is het belangrijk dat de risico's binnen een organisatie bekend zijn en beheerst kunnen worden. De Arbowet stelt daarom een RI&E met een daarbij behorend plan van aanpak verplicht:

Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een inventarisatie en evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze risico-inventarisatie en -evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers" (artikel 5 lid 1 Arbowet).

Dit artikel geeft onder meer aan dat elke werkgever een RI&E moet hebben waarin **alle** risico's op het gebied van Veiligheid, Gezondheid en Psychosociale Arbeidsbelasting zijn onderzocht en gewogen, waarna een plan van aanpak opgesteld moet worden om deze risico's aan te pakken.

Ook moet de werkgever ervoor zorgen dat de werknemers weten welke risico's er verbonden zijn aan hun werk en welke maatregelen er genomen (kunnen) worden om de risico's te voorkomen of te beperken. De RI&E geeft dit overzicht.

RI&E als basis van het arbobeleid

Arbobeleid

Dit model geeft aan dat het voeren van een arbobeleid volgens een structuur gaat; waarbij de intentie om een beleid te *willen* maken een eerste vereiste is, waarna de organisatie moet *weten* waarop de organisatie beleid moet maken door het inzichtelijk maken van de arborisico's, volgens een *afgewogen* plan waarbij prioriteiten worden gesteld en termijnen waarop de risico's worden aangepakt, waaraan de organisatie daadwerkelijk kan *werken* en waar ten slotte *bewaakt* wordt dat de gestelde doelen ook worden behaald. Om dit hele proces goed vorm te geven is het vaststellen van een arbobeleid van belang waarbij een organisatie een intentie heeft om een zo goed mogelijk arbobeleid op te stellen. Hierbij stelt een organisatie een intentieverklaring op waarbij tevens doelstellingen vastgesteld worden (*willen*).

Elke systematische aanpak begint met het verzamelen van informatie (*weten*). Daarom moet iedere werkgever alle risico's op het gebied van veiligheid, gezondheid en psychosociale arbeidsbelasting (PSA) voor de werknemers inventariseren. Dat gebeurt door middel van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Vervolgens wordt *gewogen* hoe zwaar de risico's zijn, vaak aan de hand van een veelgebruikte rankingsmethode zoals Kinney & Wiruth. Dit wordt het evalueren van de risico's genoemd. Vervolgens worden keuzes gemaakt hoe en wanneer de risico's worden aangepakt. Deze staan beschreven in het plan van aanpak. Uiteindelijk moet een organisatie aan de slag met deze risico's (*werken*). De cirkel is dan nog niet rond. Zijn de zaken gedaan die afgesproken waren en zijn deze juist gebeurd? Een terugblik op de activiteiten kan worden gedaan door middel van een jaarlijkse rapportage over het plan van aanpak van de RI&E. Dit is het *waken* in de beleidscyclus.

Vaste stappen

Bij het uitvoeren van de RI&E worden de volgende stappen doorlopen:

1. Vaststellen methode RI&E.
2. Inventarisatie: alle arboknelpunten in kaart brengen.
3. Evaluatie: gevonden knelpunten wegen, prioriteiten stellen.
4. Plan van aanpak maken: beschrijven hoe de knelpunten aangepakt gaan worden, in een meerjarenplan.
5. Arbojaarplan opstellen: het plan van aanpak uitwerken in concrete stappen voor het komende jaar (deze stap is niet wettelijk verplicht).
6. Aanpakken van de gevonden knelpunten.
7. Jaarlijkse schriftelijke rapportage opstellen over de voortgang van het plan van aanpak (deze stap is niet wettelijk verplicht).

Opzet van de RI&E

Iedere organisatie is anders, vandaar dat elke organisatie er goed over moet nadenken hoe de arborisico's het beste opgespoord kunnen worden. Hierbij moeten verschillende keuzes worden gemaakt zoals:

- **wie** gaat de RI&E uitvoeren?

Voert de organisatie zelf de RI&E uit en wie gaat dit dan doen? Gedacht kan worden aan een interne deskundige zoals een veiligheidskundige of de preventiemedewerker. Ook kan een organisatie een werkgroep RI&E in het leven roepen die de RI&E uitvoert (of hierbij ondersteunt). Ook kiezen organisaties ervoor om de RI&E uit te laten voeren door leidinggevenden samen met (arbo)medewerkers. Als er te weinig kennis is binnen de organisatie, dan wordt er vaak voor gekozen om de RI&E door een externe deskundige uit te laten voeren (of eventueel deze samen uit te voeren).

- **hoe** worden de risico's onderzocht?

Een organisatie moet goed nadenken op welke manier alle risico's boven tafel komen. Uiteindelijk moet de RI&E een eerlijk en betrouwbaar beeld geven van alle arborisico's van de organisatie op het gebied van Veiligheid, Gezondheid en Psychosociale Arbeidsbelasting. Gedacht kan worden aan een rondgang om de fysieke risico's goed in beeld te krijgen, maar denk ook aan interviews (en wie worden dan geïnterviewd), een enquête naar alle medewerkers of een deel van de medewerkers, documentonderzoek, gegevens uit eerdere (verdiepende) onderzoeken en dergelijke.

- Keuze RI&E-instrument

Er zijn veel RI&E-instrumenten ontwikkeld waar een organisatie gebruik van kan maken (betaald of onbetaald). Denk hierbij aan een branchespecifieke RI&E of een meer algemene RI&E die toepasbaar is voor diverse branches. Ook kan een organisatie zelf een RI&E ontwikkelen.

- Inhoud

Alle arborisico's moeten worden onderzocht, echter voorafgaand aan het onderzoek kan er een keuze worden gemaakt welke specifieke risico's er worden onderzocht of welke risico's eventueel extra aandacht krijgen, of er een fasering plaatsvindt van het onderzoek of dat alle risico's in een keer worden onderzocht.

- Globaal of verdiepend

In principe mag een RI&E globaal zijn, maar bij specifieke risicogebieden moeten de risico's diepgaand worden onderzocht zoals bij beeldschermwerk, gevaarlijke stoffen, fysieke belasting, psychosociale belasting etc.

- Een RI&E of meerdere?

Daarnaast kan er de keuze worden gemaakt dat alle risico's in een RI&E worden beschreven, maar ook een opsplitsing tussen bijvoorbeeld een beleid RI&E, een locatiegebonden RI&E of functiegebonden RI&E.

- Betrokkenheid medewerkers

Het is van belang om medewerkers te informeren over en te betrekken bij het hele RI&E-proces. Het gaat immers om de risico's op te sporen waaraan medewerkers worden blootgesteld. Sluit hierbij goed aan op de medewerkers (denk aan een communicatieplan, soort communicatiemiddel, hoeveel informatie etc). Sinds juli 2022 is een eis opgenomen dat medewerkers worden betrokken bij het opstellen van de RI&E.

- Betrokkenheid bedrijfsarts/ arboprofessional

Sinds 2022 is de eis opgenomen dat kennis van de preventiemedewerker, arboadviseur, bedrijfsarts en andere betrokkenen worden opgenomen in de RI&E. Bepaal wie allemaal betrokken zijn en neem deze informatie mee in de RI&E.

- Betrokkenheid medezeggenschap

De OR heeft veel rechten op het gebied van de Wet op de Ondernemingsraden waarbij de OR in ieder geval instemmingsrecht heeft bij het vaststellen van de methode en het plan van aanpak, maar ook kan een OR veel waardevolle input leveren.

- Toetsing. De RI&E en het plan van aanpak moeten worden getoetst door een arbokerndeskundige (bij organisaties met 25 of meer werknemers).
- Rapport

Er zijn vele varianten van RI&E-rapportages van zeer uitgebreide verslagen tot excelsheets waarbij de RI&E en het plan van aanpak is beschreven.

- Termijn RI&E

Een RI&E-proces kan erg lang duren. Het is goed om vooraf duidelijke afspraken te maken wanneer de RI&E is afgerond (inclusief ingevuld plan van aanpak).

Uitvoeren RI&E

Het bedrijf kan de RI&E laten uitvoeren door gecertificeerde arbokerndeskundigen of de arbodienst, maar kan de RI&E ook zelf uitvoeren of het samen met kerndeskundigen of arbodienst doen. Een gecertificeerde arbokerndeskundige of arbodienst moet minimaal worden ingeschakeld om de RI&E te toetsen.

Toetsen RI&E en plan van aanpak

In principe mag iedereen de RI&E uitvoeren, alleen is er een eis tot toetsing door een arbokerndeskundige. De eis tot toetsing geldt niet voor bedrijven met minder dan 25 werknemers of indien er afspraken zijn gemaakt in de cao en gebruik wordt gemaakt van de eigen branche RI&E. De arbokerndeskundige (Hogere Veiligheidskundige, Arbeidshygiënist, Arbeid & Organisatiedeskundige en bedrijfsarts) toetst of de RI&E volledig en betrouwbaar is, en of actuele inzichten op het terrein van veiligheid en gezondheid en PSA zijn verwerkt. Hoe deze toetsing plaatsvindt is wettelijk niet vastgelegd. Voor een goede en gedegen toetsing is een werkbezoek van belang. Deze arbokerndeskundige stelt hierbij een toets- en adviesrapport voor de werkgever op. Sinds 2022 is deze toets opgesplitst in een systeem- en scopetoets. De systeemtoets omvat de toets of de RI&E inhoudelijk voldoet aan alle wettelijke eisen (staat alles erin). De verdiepende toets (scopetoets) mag alleen worden gedaan door de deskundige die hiervoor een certificaat heeft.

Preventiemedewerker

In de Arbowet staat beschreven dat de preventiemedewerker een taak heeft bij het (mede) opstellen en uitvoeren van de Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Hoe deze taak wordt vormgegeven wisselt per bedrijf. Vaak heeft de preventiemedewerker een belangrijke rol bij het organiseren en het uitvoeren van de RI&E. Daarnaast heeft de preventiemedewerker vaak een taak om toezicht te houden of het plan van aanpak ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

Actueel

De wet geeft aan dat de RI&E actueel moet zijn. Dit houdt in dat, als de arbeidsomstandigheden binnen een organisatie veranderen, bijvoorbeeld bij invoering van een andere werkmethode, het gebruik van een andere machine, of een wijziging van kantoor kamers naar een kantoor tuin, de RI&E voor deze wijziging aangepast moet worden. Daarnaast moet de RI&E voldoen aan de actuele wetgeving en de stand der wetenschap. Ook hier geldt weer, indien hier veranderingen zijn, dan dient de RI&E op deze onderdelen aangepast te worden.

Dit houdt dus in dat het opstellen van een RI&E geen eenmalige actie is, maar een structureel proces. Een organisatie is veelal in beweging. Hierdoor ontstaan er nieuwe risico's. Vaak wordt

er dan ook gekozen om de gehele RI&E één keer in de 3 tot 4 jaar te houden. Als er zich tussentijds veranderingen voordoen, kan de RI&E op onderdelen worden geactualiseerd.

Inhoud RI&E

Naast beleidsmatige risico's, dienen ook de risico's van een functie, de werkplek, de werkomgeving alsook toekomstige risico's meegenomen te worden in de RI&E. Hierbij is sinds 2022 de eis dat de grondoorzaken van de risico's ook moet worden beschreven (zodat deze bij de bron aangepakt kunnen worden). Tevens moet er aandacht zijn voor bijzondere groepen werknemers. In het Arbobesluit worden thuiswerken, zwangere vrouwen en jeugdigen genoemd. Maar denk in uw organisatie aan specifieke groepen werknemers met een specifiek risico (bijvoorbeeld werknemers die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen waardoor er onveilige situaties kunnen ontstaan).

Ook moet er in de RI&E aandacht zijn voor toegang tot een arbodeskundige en /of preventiemedewerker en de functie van de preventiemedewerker. Daarnaast moet in de RI&E opgenomen worden hoe medewerkers anoniem de bedrijfsarts kunnen consulteren en op welke manier de second opinion is geregeld. Een advies met betrekking tot een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) of Preventief Medisch Onderzoek mag niet ontbreken. Bij een PAGO/PMO wordt onderzocht wat het effect van het werk op de gezondheid is. Bij een PMO worden hiernaast ook leefstijlaspecten meegenomen. Op deze manier wordt in de RI&E een relatie gelegd tussen de arbeidsomstandigheden en de gezondheid van medewerkers. Er wordt een voorstel gegeven om de gezondheid te onderzoeken naar aanleiding van de geïnventariseerde risico's. Dit houdt in dat bijvoorbeeld bij organisaties waar een hoge geluidsbelasting aanwezig is, onderzocht wordt welke invloed dit risico heeft op het gehoor.

Toekomstige risico's blijven lastig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de arborisico's bij de aanschaf van een nieuwe machine of de arborisico's voorafgaand aan een verbouwing. Liefst voor aanschaf (of minimaal voor gebruik) dienen de risico's bekeken en beheerst te zijn. De RI&E moet schriftelijk worden vastgelegd.

Weging van de risico's

Na een risico-inventarisatie of risico-analyse moeten risico's worden geëvalueerd. Dit betekent dat wordt vastgesteld hoe groot de kans is dat de geconstateerde gevaren daadwerkelijk tot uiting komen en dat tevens wordt vastgesteld wat de grootte van het effect is op de mens en de omgeving. Mede aan de hand van deze evaluatie kan worden vastgesteld met welke prioriteit aandacht gegeven moet worden aan het risico en welke maatregelen zouden kunnen worden getroffen.

Het plan van aanpak

Bij de RI&E hoort ook een plan van aanpak. Het plan van aanpak geeft aan welke maatregelen de werkgever gaat treffen om de risico's die in de RI&E beschreven zijn, te beperken of weg te nemen en binnen welke termijn dat gebeurt. Het opstellen van een plan van aanpak is een wettelijke verplichting.

Meestal kunnen niet alle gesignaleerde knelpunten direct worden opgelost. Dat betekent dus prioriteiten stellen. Het advies van de gecertificeerde kerndeskundige of arbodienst speelt daarbij een belangrijke rol. De gecertificeerde kerndeskundige of arbodienst moet de RI&E toetsen. Daarbij moet ook gekeken worden naar de volgorde en effectiviteit van maatregelen. Worden de urgente knelpunten wel als eerste opgepakt? Hebben de maatregelen het gewenste effect?

Het plan van aanpak laat ook de verwachting zien hoe effectief een maatregel is (risico-inschatting voor en na de maatregel) en houdt ook rekening met eventuele gevolgen van een

maatregel (bijvoorbeeld door het gebruik van een andere helm kan het gebruik van een veiligheidsbril lastiger worden).

Uiteindelijk is het de werkgever die in overleg met de OR de prioriteiten stelt en het plan van aanpak opstelt. Bij het stellen van prioriteiten wordt dan natuurlijk ook rekening gehouden met de situatie in het bedrijf.

De RI&E en de Ondernemingsraad

Een RI&E is een belangrijk instrument als basis voor het arbobeleid. Een RI&E moet daarom ook herkenbaar zijn voor de medewerkers zodat dit document gaat leven onder de medewerkers (zij lopen immers de arborisico's). De medezeggenschap heeft hierbij een belangrijke rol. Zowel de opzet van de RI&E als het plan van aanpak zijn instemmingsplichtig. Dit houdt in dat de OR mee mag beslissen over de keuzes die worden gemaakt hoe de RI&E wordt opgezet, maar ook welke keuzes worden gemaakt in het plan van aanpak. Het is dus raadzaam om vroegtijdig met de OR in gesprek te gaan om gezamenlijk dit traject op te pakken zodat er samen een mooie RI&E kan worden opgezet.

Uiteindelijk hebben alle partijen maar een doel: niemand mag gewond raken of ziek worden tijdens en door het werk. Bekend zijn met de aanwezige risico's en deze beheersen vormt dan ook de basis van het arbobeleid.

Source URL: <https://www.werkenveiligheid.nl/rie/plan-van-aanpak/veiligheid-en-gezondheid-aanpakken-door-middel-van-de-rie>